Nr 82.

Av herr **Kjellén,** *om ändring i regeringsformens § 109 och riksdagsordningens § 5 m. fl.*

Först 1866 års stora grundlagsreform införde i svenskt statsskick Konungens prerogativ att *upplösa* riksdag i statsrättslig mening, det vill säga annullera riksdagsfullmakterna och vädja till folket i nytt val. Prerogativet nedlades i den nya riksdagsordningens § 3 och reglerades närmare genom därpå följande § 5, nästan likalydande med regeringsformens § 109, första och andra stycket.

Då rätten år 1887 första gången kom till användning, visade det sig emellertid, att grundlagsstiftarne icke genomtänkt saken i alla konsekvenser; grundlagsbestämmelserna befunnos brista i både klarhet och fullständighet, i all synnerhet beträffande arbetsfördelningen mellan det upplösta och det därpå följande riksmötet. Följden blev, att tvenne principiellt skilda uppfattningar framträdde och stredo om herraväldet. Den ena, den så kallade *fortsättningsteorien,* hävdade det nya mötets karaktär av ett senare sammanträde i förhållande till det föregående, vadan de först tillsammans utfyllde begreppet lagtima riksdag. Den senare, *nyriksdagsteorien,* betraktade det senare mötet som fullt emanciperat från det förra, med en ny riksdags alla rättigheter och skyldigheter, vadan året skulle få två lagtima riksdagar. Emellan de båda rena riktningarna framkommo sedan medlande uppfattningar, i olika gradationer förbindande dem med varandra.

De bägge principerna drabbade samman vid »majriksdagen» på olika valplatser: frågan om talmansutnämning (F. K. 4/5), om nödvändigheten att förnya vid januarimötet väckta motioner (A. K. nr 14, 35), om utsträckningen i tiden av den konstitutionella kontrollen (K. U. mem. 2,

F. K. 20/6, A. K. 16/6), om det nya mötets befogenhet att antaga vilande grundlagsändringar (F. K. 15/6), om nyval av justitieombudsman (bägge kamrarna 2/7).

Resultatet blev på varje sådan punkt seger för nyriksdagsteorien. Regeringen hade från början omfattat densamma, talmännen i bägge kamrarna ställde sig i breschen för den med sitt starkaste vapen, propositionsvägran (F. K. i grundlagsfrågan 15/6, A. K. i justitieombudsmannafrågan 2/7), och i den avgörande debatten i F. K. 15/6 erhöll den uttryckligt stöd i ett uttalande av ingen mindre än den nya riksdagsordningens fader, *Louis de Geer*. Icke blott i sin »mise en scène» — såsom även fortsättningsteoriens anhängare *(Wennerberg)* gillade — utan i hela sin färd uppträdde också majriksdagen 1887 som en självständig riksdag med alla en lagtima riksdags befogenheter. Sålunda sekunderades konstitutionsutskottet i sin utsträckta protokollsläsning av stats- och bankoutskotten (vis à vis fullmäktige); det förekom till och med, att en vid januarimötet avslagen motion nu återupptogs till behandling (F. K. nr 15). Att rester av fortsättningsprincipen ändock i en och annan punkt häftade vid denna praxis — såsom i underlåtenheten att omvälja revisorer, i statsregleringen, och för övrigt i de kontrollerande utskottens kompletterande granskning av fjolårsförvaltningarna, vilken uppgift ju övertagits från den upplösta riksdagen (greve *Strömfelt* i F. K. 15/6, *Ljungman* i A. K. 16/6) — bevisar endast, att icke heller nyriksdagsteorien kan göra sig gällande i sina yttersta konsekvenser, men betager icke 1887 års praxis dess klara och otvivelaktiga karaktär av prejudikat i denna riktning.

När därför Konungens här ifrågavarande prerogativ nästa gång togs i anspråk för praktiskt bruk, vilket skedde nu innevarande år 1914, har det varit så gott som alldeles tyst på de gamla slagfälten. Frågan har uppenbarligen ansetts utdebatterad och avgjord för alla tider med 1887 års praxis. Där, och icke i grundlagarna eller på andra vägar för rättstolkningen, har man sökt svaret på alla uppkommande spörsmål angående den nya riksdagens icke blott arbetsteknik utan även befogenheter. Vi se en rättsbildning, som på rent engelskt maner håller sig till *precedensfall* och intet annat.

Från gammal svensk rättsuppfattning kan en sådan utveckling icke utan vidare godtagas som hälsosam och riktig. Det är nämligen den avgörande skillnaden, att England har ingen kodifierad grundlag, men det har Sverige. Hos oss finnes således möjlighet till en konflikt, som engelsmännen med sitt system mera undgå: en konflikt mellan prejudikat och

lag. Denna möjlighet måste vi ha för ögonen. I varje särskilt fall måste vi förvissa oss om, att precedensen hållit sig inom lagens ram, innan vi erkänna dess förbindande kraft. I all synnerhet bör en sådan omsorg synas angelägen, då precedensen inskränker sig till ett enda fall, som tilläventyrs kommit till under tillfälliga stämningars inflytande.

Exemplet ligger här för ögonen. Just 1887 års praktik har nämligen icke undgått misstankar i denna riktning. Tio år senare skriver *Varenius* (i Historisk Tidskrift, anmälningar s. 32 f.) därom, att lagbuden icke förmådde »hindra dagspolitikens synpunkter att tränga in och färga uppfattningen av själva rättsfrågan». Vid själva tillfället anmärkte presidenten *K. J. Berg* (i Stockholms Dagblad $^{20}/_{4}$ 1887), att frågan »av pressens särskilda organ i allmänhet blivit olika besvarad, allt efter som de ivrat för eller emot livsmedelstullar». Från sådana förutsättningar skulle precedensfallet i fråga i verkligheten innebära, att 1887 års mening i en tullfråga bleve normerande för 1914 års mening i en grundlagsfråga. Är det någon, som finner ett sådant rättsbildningssystem tillfredsställande?

Det är verkligen icke alldeles uteslutet, att realintressena kunnat bestämma det parlamentariska utslaget i rättsfrågan 1887. Vi föranledas till denna tanke därav, att majoriteten för nyriksdagsteorien var så problematisk. Det stora flertalet av dem, som offentligen bekände sin åsikt, tillhörde motsidan. Parlamentariska auktoriteter av högsta rang — att endast nämna ärkebiskop *Sundberg* och *Gunnar Wennerberg* — funnos där ej mindre än i det andra lägret *(L. de Geer, Ehrenheim)*. Inom konstitutionsutskottets förstakammarsida hade fortsättningsteorien stor övervikt (7 mot 3, se dechargebetänkandets reservation nr 1).* I den avgörande voteringen efter debatten i grundlagsfrågan $^{15}/_{6}$, där L. de Geer lagt sitt inflytande i vågskålen, krävdes fem statsråds deltagande för att talmannen nätt och jämnt skulle räddas från att bli överröstad i sin propositionsvägran (57 röster mot 56); och då det under debatten upplystes, att åtminstone två av majoriteten *(Samzelius,* greve *Strömfelt)* eljest hyllade fortsättningsteorien, ehuru de dissentierade i denna fråga, så är

---

* De 7 voro Bergius, v. Essen, Nisser, Samzelius, Strömfelt, Unger och Lindahl. Därjämte uttalade sig i F. K. för fortsättningsteorien vid olika tillfällen Klinckowström, Casparson, Wennerberg, Sundberg, Reutersvärd, Bexell, Åkerhjelm, Pettersson och Sandberg, medan mot densamma uppträdde endast Ehrenheim, Hallenborg och de Geer. I A. K vittnade *för* densamma Erickson i Bjersbo, Pettersson i Ekebo och S. Johnsson (se motioner nr 14, 35), vidare Redelius, Svartling, Ljungman och A. P. Danielsson (med en massa instämmanden $^{16}/_{0}$); *mot* densamma åter Gumælius, Sjöberg i Stockholm, Larsson i Tullus, v. talman Sv. Nilsson, Farup, Lyttkens och Carl Ifvarsson.

det matematiskt klart, att första kammaren 1887 i verkligheten hade majoritet för den.

Så svagt visar sig alltså vid närmare påseende det prejudikat, som man här vill ge vitsord för alla tider. Om F. K. vid det angivna tillfället icke godkänt talmannens propositionsvägran, då skulle saken enligt R. O. § 61 gått till K. U., och vi hade åtminstone fått ett »motiverat och bestämt utlåtande över frågans stridighet eller enlighet med grundlagen», alltså ett autoritativt prejudikat efter utredning. Det gick icke ens därhän.

Men även om det gått därhän, så hade saken därmed icke varit rättsligt avgjord. Det är uppenbarligen just med ett sådant fall för ögonen, som R. F. i sin § 83 säger, att »ej må någon *för framtiden gällande* förklaring av grundlagarna stadgas utan *på det sätt, som vid ändringar i dem iakttagas bör*». Här ha vi den svenska rättsuppfattningen sanktionerad. Vi behöva alltså icke stanna vid lämplighetssynpunkter och de enskilda fallen. Grundlagsstiftarne ha själva varit uppmärksamma på faran för deras verk, om det utlämnades åt tillfälliga majoriteters godtycke, och velat en gång för alla förebygga den. Svensk grundlag har i rent självbevarelseintresse upptagit till direkt besvarande frågan om prejudikats förbindande kraft och svarat ett klart *nej*.

Det synes alltså vara icke blott yttre anledning utan en ren skyldighet mot rättsordningen att 1914 revidera målet och ånyo konfrontera nyriksdagsteorien med grundlagen, innan vi acceptera 1887 års utslag i praxis till dess förmån. Då skall ett nytt faktum genast träda påfallande för ögonen: den statsrättsliga forskningen, som 1887 avspeglade den allmänna splittringen — *Rydin* något haltande på fortsättningsteorien, *Naumann* klar på motsidan — har sedan dess, praktiskt sett, kommit till enighet och klarhet *emot* prejudikatet. Detta beror helt enkelt därpå, att problemet först efteråt upptagits till vetenskaplig behandling i hela sin vidd, nämligen av *Sundin* 1896 (Om svensk konungs rätt att upplösa riksdag, akad. avh.); därvid uppdagades, att fortsättningsteorien inom vissa gränser är den enda hållbara, för så vitt objektiva regler för grundlagstolkning även här skola tillämpas. Detta resultat accepterades uttryckligen av *Varenius* (recension i Hist. Tidskrift 1897) och har sedan dess icke blivit motsagt inom vår vetenskap.*

---

* Den vetenskapliga grunden lades redan 1887 av presidenten *Berg* (sign. K. J. B.) i Stockh. Dagblad $^{20}/_{4}$ och $^{21}/_{4}$ och utfördes därefter av *Alin* på föreläsningar. *Reuterskiöld* 1895 (Sv. Riksdagen, s. 90 f.) är tveksam med avseende på konsekvenserna, men finner ordalagen »utan allt

Under sådana förhållanden må det icke anses opåkallat, att jag här bringar rättsfrågan ännu en gång inför riksdagens ögon. Det gäller då närmast att uppsöka de stötestenar, som vetenskapen funnit liggande i vägen för nyriksdagsteorien. Jag skall därvid icke uppehålla mig mycket vid de analogier och konsekvenser, som upptagit lejonparten av den hittills förda diskussionen på området. Endast två sådana anmärkningar mot teorien må behållas i minne, alldenstund de ge det konstitutionella problemet en bakgrund. Den ena är den, att teorien skulle möjliggöra för konungen att forcera fram en grundlagsreform på den nyvalda riksdagen via den upplösta; den andra är den, att teorien, sammanhållen med bestämmelsen om preskriptionstid för riksrättsåtal i vederbörande ansvarighetslag § 11, skulle öppna en utväg för regeringen att genom riksdagsupplösning undgå detta ansvar. Dessa tvenne konsekvenser (sammanhållna av frih. *Åkerhjelm* i F. K. 15/6 och 2/7 1887) inlägga i upplösningsrätten en real ökning i konungens makt och bringa därmed grundlagstiftarne av 1866 i en konstitutionell tvetalan mot deras egen princip att lämna statsskicket »orört i alla delar, som icke ovillkorligen sammanhänga med representationsreformen» (*Louis de Geer* till statsrådsprot. 5/1 1863). Detta bör knappast utan tvingande skäl antagas.*

Sådana indicier spela emellertid på andra och tredje planet, när det är frågan om grundlags rätta mening. Som full bevisning gäller här endast, eller åtminstone i första rummet, *bokstaven*. Det är först när den sviker, som undersökningen har att taga hänsyn till liknelser och dylikt. Å andra sidan betyda de intet emot klar bokstav. Diskussionen i frågan är alltså icke fri, förrän bokstaven blivit undersökt. Detta är innebörden i R. F:s bestämda föreskrift i § 84 — den andra av självbevarelsedrift dikterade — att »grundlagarna skola *efter deras ordalydelse* i varje särskilt fall tillämpas»; en föreskrift som endast behöver kompletteras med

tvivel närmast antyda» på fortsättningsteorien. *Hagman* 1902 (Sv. Grundlagar, s. 298 f. 376) förhåller sig huvudsakligen refererande. — Först sedan ovanstående blivit nedskrivet, har dr *Melander* publicerat ett försök till vederläggning av fortsättningsteorien i Nya Dagl. Allehanda 9/6 1914.

* Allvaret i dessa anmärkningar erkändes även av nyriksdagsteoriens främste målsmän 1887, *L. de Geer* och *Ehrenheim*, och den förre betecknar förhållandet till ansvarighetslagen rent ut som ett »förbiseende». Den senare (och efter honom *Melander*) söker skydd mot denna konsekvens bakom R. F. § 107, som lämnar ansvarsfrihet endast för vad riksdagen »efter granskning» godkänt; om bräckligheten i detta skydd kan ses i min anmärkning i K. U:s dechargebetänkande 1911 (nr 30, s. 69 f.). — I frågan om grundlagsändringar yttrade *de Geer* 18/3 1863, att de enligt den nya R. O. kunde »i intet fall så hastigt åstadkommas» som enligt den gamla. Som *Sundin* framhållit (s. 94 ff.), skulle emellertid nyriksdagsteorien bjuda ett sådant fall. Vi se här en antydan, att R. O:s skapare vid tillfället icke omfattade den teori, som han 24 år senare gav sitt parlamentariska stöd.

K. U:s anmärkning 1848 (mem. nr 37), att den »tillämpning efter ordalydelsen, varom 83 § R. F. (nuv. 84 §) talar, ankommer ej därpå, att en bokstav eller sats i lagen icke finnes, utan därpå, att en bokstav eller sats där finnes, ur vilken den mening man uppställer framspringer såsom ett nödvändigt logiskt resultat».

Vi märka då först grundlagarnas uppenbara förutsättning, att året endast skall ha *en* lagtima riksdag, nämligen den som sammanträder normalt den 15 januari (R. O. § 2, R. F. § 49). Till särskild bekräftelse (anm. av *Lindahl* i F. K. 15/6 1887) innehåller R. O. § 72, att »å *varje* lagtima riksdag» skall förordnas revisorer »för *vart år*», vilkas arbete skall »omfatta *ett års avslutade* räkenskaper». Inför sådana vittnesbörd fanns utan tvivel fog för *Casparsons* anmärkning i F. K:s remissdebatt 12/5 1887, att två lagtima riksdagar på året är lika abnormt som två torsdagar i en vecka!

Vi behöva emellertid icke gå denna omväg, som i alla händelser icke leder direkt till målet. Vi ha den raka vägen liggande klar i i R. O. § 5, resp. R. F. § 109, i den passus, som åtföljer klausulen om riksdagens upplösning:

»I dessa fall skall riksdag*en*, med *bibehållande* av *sin* egenskap av lagtima, sammanträda å den tid inom tre månader från det riksdag*en* blev upplöst, som konungen bestämmer, och må *den* ej *vidare* av konungen upplösas förr än fyra månader från det *senare* sammanträdets början förflutit.»

För yttermera klarhets vinnande ha här särskilt framhävts de ord och bokstäver, som äro för vårt spörsmål avgörande. Att en ny riksdag icke kan »bibehålla» något, icke heller »vidare» upplösas, eller betraktas som ett »senare» sammanträde under tydlig hänvisning till ett förra, detta synes om något vara »ett nödvändigt logiskt resultat» i 1848 års K. U:s mening. Nyriksdagsteoriens förkämpar ha också i allmänhet rent förbigått dessa besvärande bokstäver och fäktat med analogier allena, i öppen strid mot R. F. § 84. De små försök att undanröja dem, som i litteraturen sett dagen, tjäna endast att yttermera styrka deras soliditet. Då sålunda *Naumann* (och efter honom *Melander*) förklarar »bibehållandet» såsom syftande icke på riksdagen utan endast på dess lagtima egenskap, så är detta resonnemang, om icke ren lek med ord, en svaghet i tanken; det vore språkligt möjligt, därest grundlagen här använde ett objektivt och passivt uttryck, t. ex. »fortfarande» egenskap av lagtima; men »bibehålla» är ett aktivt begrepp, som hänvisar på ett subjekt, och vilket skulle detta subjekt vara om icke årets lagtima, i januari sammankomna

riksdag? *Louis de Geer* (i F. K. 15/6 1887) ville på denna punkt inskjuta riksdagen som abstrakt folkrepresentation »med ständig kontinuitet»; men detta subjekt kan icke bibehålla »sin» karaktär av lagtima, ty det kan även vara urtima, ej heller kan det »vidare» upplösas, ty det kan aldrig upplösas, det strider ju direkt mot den ständiga kontinuiteten! Också har de Geer tillämpat sin konstruktion endast på ordalagen »det senare sammanträdet», men det hjälper föga att bortförklara dem, om de andra stå oförklarade kvar. Sedda i sitt sammanhang, logiskt och filologiskt och utan förutfattad mening, hänvisa de ofrånkomligen till en viss konkret och bestämd riksdag, som blivit upplöst en gång och sedan sammanträtt på nytt — och denna riksdag är enligt all rimlighet årets egen, den och ingen annan.

Härmed är diskussionen i verkligheten avslutad, så långt det gäller själva rättsfrågan. Nyriksdagsteorien kan icke erkännas lagligt grundad, så länge de anmärkta ordalagen kvarstå i vår gällande rätt. Alla indicier studsa tillbaka mot denna mur. Skall teorien accepteras, då måste den undanröjas: icke med formuleringskonst, utan med grundlagsändring.

Det är här att märka, att teoriens anhängare givetvis icke äro omedvetna om svagheten i sin position. Sålunda yttrade *de Geer* 15/6 1887 om det citerade lagstället: »Jag medgiver, att dessa ord kunna giva anledning, *och en ganska stor anledning*» till den motsatta tolkningen. Likaså *Ehrenheim* 2/7 1887: frågan »kan vara föremål för olika meningar». Det förefaller, som om redan dessa medgivanden på håll, där teorien hämtat sin största auktoritet, skulle vara nog för att motivera ett anlitande av apparaten vid grundlagsreform på denna punkt. Åt denna sida skulle detta betyda en autentisk *förklaring* av grundlag, som borde vara välkommen.

För fortsättningsteoriens anhängare ställer sig saken annorlunda, ty från deras ståndpunkt skulle den antydda reformen betyda en verklig *ändring* av grundlag. Här blir det en realfråga, om behovet av en sådan ändring föreligger. Säkerligen skall man på det hållet icke ha något däremot. Å ena sidan måste man säga sig, att det icke längre finnes någon som helst praktisk utsikt att leda utvecklingen tillbaka in i bokstavsfårorna. Å andra sidan skall man säkerligen icke beklaga utvecklingen i och för sig. Det häftar mycket litet av realintresse vid denna diskussion. Att fortsättningsteorien i sin tur, även begränsad till riksdagens befogenheter (således icke med tillämpning på organisation o. d.), kan leda till

inkonsekvenser och även praktiska olägenheter, är för dess anhängare icke fördolt; vi vilja särskilt påminna om vad redan *Berg* och *de Geer* 1887 framhållit, att denna teori, strängt genomförd, skulle förhindra den nyvalda riksdagen att fatta nytt beslut i kanske just det ärende, som föranlett den förra riksdagens upplösning. Det bör icke heller lämnas oanmärkt, att tvivel på den egna ståndpunktens berättigande förmärkts även på denna sida, och ingalunda bland dess mindre profeter: sålunda erkänner i F. K. 15/6 1887 friherre *Åkerhjelm* »många och goda skäl» för motpartens uppfattning, och likaså medgiver ärkebiskop *Sundberg,* att frågan »kan vara tvistig, och att man kan å ömse sidor åberopa goda grunder».

Men alldeles oavsett den ena eller andra ståndpunkten i den teoretiska frågan, bör det under dessa omständigheter för alla vara ett verkligt intresse att tillse, det praxis och hävd röra sig på vederbörande mark, *bredvid* grundlagen allena, så att icke ens en misstanke är möjlig att den vill tränga in på förbjudet område, *inom* grundlagen själv. Endast detta intresse av grundlags helgd och statsskickets renhet och den rätta vägen vid dess fortsatta utveckling har föranlett det förslag, som här skall framställas. Avsikten därmed är givetvis icke att lagstadga den ena eller andra teorien, med alla däri inneboende konsekvenser. Avsikten är allena att röja fältet fritt för praxis att supplera lag. Fortfarande som hittills skulle alltså nyriksdagsteorien få dragas med vissa motsägelser vid den konstitutionella kontrollen och även statsregleringen. Ännu länge skulle man kanske få höra till och med medlemmar av samma statsråd göra uttalanden i bägge de motsatta riktningarna, såsom då nuvarande justitieministern (i kgl. prop. nr 64, s. 7) talar om »innevarande års andra lagtima riksdag», medan hans kollega finansministern (i Statsverksprop. Bil. över inkomsterna) riktigare talar om »instundande sammanträde av årets lagtima riksdag». Men man hade åtminstone en garanti, att svensk rättsutveckling ginge på svenska vägar, utan genombrytande av gällande lags formella och objektiva ram.

I själva verket är ett steg redan taget att införa nyriksdagsprincipen i själva grundlagen, nämligen genom 1891 års ändring i R. O. § 23, varigenom ledamöterna i den nyvalda riksdagen uttryckligen tillerkännas dagtraktamente intill 1,200 kr. (1887 tillämpades på deras korta möte fullt arvode, en utan tvivel mycket behaglig tillämpning av nyriksdagsteorien). Så sorgfälligt man än vid tillfället undvek principstrider (K. U. 1889, bet. nr 6), så ligger själva reformen i denna linje, för så vitt den rena fortsättnings-

teorien icke skulle medgiva mer än 1,200 kr. i arvode för *bägge* sammanträdena.

Om alltså förutsättningarna för en reform, avseende att avlägsna nu bestående rättsliga hinder för nyriksdagsteoriens tillämpning, synas ligga klara, så blir den sista frågan: huru långt skall reformen i grundlagen sträcka sig? Att de anmärkta ordalagen i R. O. § 5, resp. R. F. § 109, måste avtrubbas, så att de icke direkt hänvisa på det föregående januarimötet, ligger i öppen dag. Kunna vi stanna därvid? *Louis de Geer* vittnar 1887, att detta är *det enda* för hans tolkning besvärande lagstället. Vi ha funnit R. O. § 72 på samma sida, men först i andra hand, och icke omöjlig att lösa i praxis, enligt 1887 års prejudikat att välja revisorer blott en gång om året. Ävenledes kan konflikten med Ansv.-Lagen för statsrådet § 11 synas betänklig, men man måste hålla med *de Geer* om att det är »svårt att lappa på en punkt i denna föråldrade lag». Då det utan tvivel är både principiellt och praktiskt riktigt att vid en reform sådan som här ifrågavarande icke gå utanför det alldeles oundgängliga, har förslaget ansetts böra stanna vid först nämnda lagställe.

Dock har tillfället icke ansetts böra lämnas obegagnat att i detta sammanhang ur R. O. avlägsna ett formfel, som redan vid dess tillkomst av *Henning Hamilton* (1865) med rätta betecknades som »en oegentlighet, som icke borde finnas i en grundlag». Det är den, att termen *upplösa* riksdag användes även för normalt *åtskiljande* av riksdag. Den statsrättsliga vetenskapen (senast *Åström,* Valkretsordningen till F. K., I, 1910, s. 74) synes fullkomligt ense i att ogilla denna terminologi, som påvisats ha sitt ursprung i en översättning av norska grundlagens »hæve stortinget» (§§ 70, 72), härstammande från 1829 års K. U. (*Sundin,* s. 48, jfr *Florén,* Tillkomsten av 1866 års R. O., s. 67 f.). Då nu termen »upplösa» i det allmänna språkbruket bevarat och stadgat sin moderna och tekniska mening, så synes den böra utbytas mot »åtskilja», där den i grundlagen motsvarar detta senare begrepp allena. Detta är fallet på två ställen i R. O. § 5 (R. F. § 109) och likaså i rubriken före R. O. § 31; där ordet eljest förekommer i samband med riksdag (R. O. §§ 12, 36), synes ingen förändring av nöden.

Den formulering av lagtexten, som här nedan föreslås, är en klar tillämpning av nu utvecklade principer och torde icke behöva någon speciell motivering. Konstitutionsutskottet, om det finner sig böra befordra ärendet, lärer icke underlåta att tillse, att formen blir i allo tillfredsställande.

På grund av vad sålunda anförts får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte för sin del antaga som vilande till grundlagsenlig behandling följande förslag till ändringar i grundlagarna:

Regeringsformen.

§ 109. Lagtima riksdag kan ej utan egen begäran *åtskiljas* förr — — — den ena av dem, i vilka fall *riksdag* skall, *med egenskap* utav lagtima, *åter* sammanträda — — — och må *denna riksdag ej* av konungen upplösas förr än efter fyra månader från *dess sammanträdes* början.

Urtima riksdag — — — alltid *åtskild* innan — — — infaller.

Där så oförmodat — — — utfärda.

Riksdagsordningen.

§ 5. Lagtima riksdag — — — begäran *åtskiljas* förr — — — dem. I dessa fall skall *riksdag, med egenskap* utav lagtima, *åter* sammanträda — — — och må den *därefter ej* av konungen — — — från *dess sammanträdes början* förflutit.

Urtima riksdag — — — alltid *åtskild* innan — — — infaller.

§ 30. Vardera — — — statsverket.

Riksdags början och åtskiljande.

§ 31. Riksdagen — — — kungöra.

Stockholm den 10 juni 1914.

Rudolf Kjellén.

Tryckt hos P. Palmquists Aktiebolag, Stockholm 1914.